

Våld i nära relationer inkluderat hedersrelaterat våld och förtryck

Hitta i dokumentet

[Syfte](#)
[Bakgrund](#)
[Genomförande](#)
[Ledning och styrning](#)
[Utbildning/fortbildning](#)
[Vårdgivarwebben](#)

[Avgränsning](#)
[Uppföljning](#)
[Relaterade länkar och stödmaterial](#)
[Uppdaterat från föregående version](#)
[Bilaga – Dokumentationsstruktur i VAS](#)

Syfte

Att skapa en regional tillämpning av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer [HSLF-FS 2022:39](#), Socialstyrelsens [Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer](#) samt vägledning [Att vilja se, vilja veta och att våga fråga](#). I Socialstyrelsens publikationer *Vänd dem inte ryggen* och *Ett liv utan våld och förtryck* finns ytterligare tillämpningar för det kliniska arbetet avseende våld som kan relateras till heder.

Bakgrund

Våld i nära relationer är ett folkhälsoproblem¹. Våld kan yttra sig på många olika sätt, som psykiskt, fysiskt, sexuellt, digitalt, materiellt, ekonomiskt våld eller försummelse. Våld kan också vara hedersrelaterat. Att ha erfarenheter av våld från närstående har tydliga samband med psykisk och fysisk ohälsa. Hedersrelaterat våld och förtryck, som är en del av området våld i nära relationer, innefattas av regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Specifikt för hedersrelaterat våld är könsstymning samt barn- och tvångsäktenskap.

Att vid vårdkontakter ställa rutinemässiga frågor om våld i nära relationer kan identifiera barn och vuxna, oavsett könsidentitet, som bevittnat (sett, hört, eller på annat sätt förstått) eller upplevt våld under sin uppväxt, är eller har varit utsatta för våld av närstående (våldsutsatta), själv utsätter eller har utsatt närstående för våld (våldsutövare) samt om våldet som uppges kan relateras till heder.

Hälso- och sjukvården är tillsammans med socialtjänsten de samhällsinstanser som flest våldsutsatta kommer i kontakt med och som därför har särskilt goda förutsättningar att göra skillnad för människor som lever med våld². Genom att hälso- och sjukvården samverkar med socialtjänsten kan vuxna och barn som lever med våld från närstående erbjudas skydd, stöd och behandling³. Våldsutövare kan få hjälp och stöd att bryta sitt destruktiva beteende⁴.

¹ [Våld i nära relationer - en folkhälsofråga. Förslag för ett effektivare arbete. Sammanfattning av SOU 2014:49. Nationella samordnaren mot våld i nära relationer. Regeringskansliet.](#)

² www.regeringen.se - Förstärkning av arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

³ [Socialtjänstlagen 2001:453 5 kap. § 11](#)

⁴ [SOSFS 2014:4, Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer](#)

Genomförande

I vissa fall ska vårdgivare alltid ställa frågor om våld, se nedan.

Varje hälso- och sjukvårdsverksamhet ska dessutom aktivt ta ställning till och ta fram **en lokal tillämpning om att ställa rutinmässiga frågor** om våld i nära relationer för att kunna upptäcka våldsutsatta och barn som bevittnat våld som behöver vård, se [stödmanual på Vårdgivarwebben](#). Varje tandvårdsverksamhet ska ta fram lokal tillämpning om när och hur personalen ska ställa frågor om våld för att kunna upptäcka våldsutsatta och barn som bevittnat våld som behöver tandvård.

Den lokala tillämpningen ska innehålla:

- Vilka professioner som ska ställa rutinmässiga frågor om våld i nära relationer
- Vilka vårdtagare som ska tillfrågas, det vill säga de som har en form av ohälsa som har tydliga samband med erfarenheter av våld i nära relationer
- När dessa vårdtagare ska tillfrågas

I mötet med vårdtagaren

Åtgärder för våldsutsatta vuxna

Om en vuxen visar symptom eller tecken som väcker misstanke om att personen är våldsutsatt, ska medarbetaren fråga den vuxna i enrum om orsaken till symptomen eller tecknen. Dessutom ska medarbetare även ställa rutinmässiga frågor om våld i nära relationer enligt verksamhetens lokala tillämpning, se ovan och erbjuda vårdtagaren information om våld i nära relationer. Se Stödmanual - Samtal inför att ställa frågor om våld i nära relationer på Vårdgivarwebben,

Om misstanken om våld eller andra övergrepp kvarstår, ska hälso- och sjukvårdspersonalen

1. beakta vilka behov den vuxna kan ha av vård såväl fysiskt som psykiskt med anledning av våldet,

2. informera om möjligheten till vård inom hälso- och sjukvården, stöd och hjälp från socialtjänsten samt kontakt med frivilliga organisationer,

3. hjälpa den vuxna att få kontakt med socialtjänsten om denne samtycker till det och

4. ta reda på om det finns barn i den vuxnas familj och anmäla varje gång det finns oro för barn under 18 år som riskerar att fara illa. Se Region Hallands rutin [Orosanmälan till socialtjänst - barn](#) samt Region Hallands blankett [Orosanmälan till socialtjänsten - barn](#)

Dokumentation vid åtgärder för våldsutsatta vuxna

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska i patientjournalen dokumentera vilka åtgärder som har vidtagits samt vilka symptom eller tecken som har observerats och som väckt misstanke om att den vuxna är våldsutsatt. **Dokumentation görs i journal under sökordet "Våld i nära relation"** vilket är dolt för åtkomst via 1177. Dokumentationen ska följa dokumentationsstrukturen enligt bilagan.

Åtgärder för våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld

Ett barns behov av information, råd och stöd särskilt ska beaktas om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp. Se relevanta punkter i regional rutin om [Barn som anhöriga](#).

Om ett barn visar symtom eller tecken som väcker misstanke om att barnet är våldsutsatt eller bevittnat våld, ska hälso- och sjukvårdspersonalen

1. beakta vilka behov barnet kan ha av vård såväl fysiskt som psykiskt med anledning av våldet,
2. göra en anmälan till socialtjänsten om oro för barn enligt Region Hallands rutin [Orosanmälan till socialtjänst - barn](#) samt Region Hallands blankett [Orosanmälan till socialtjänsten - barn](#)
3. ställa frågor till medföljande vuxen om orsaken till symtomen eller tecknen, om det är möjligt utan att det innebär risk för barnet, och
4. fråga barnet i enrum om orsaken till symtomen eller tecknen när så är möjligt och med hänsyn tagen till barnets ålder och mognad

Dokumentation vid åtgärder för våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska i patientjournalen dokumentera vilka åtgärder som har vidtagits samt vilka symtom eller tecken som har observerats och som väckt misstanke om att den vuxna är våldsutsatt. **Dokumentation görs i journal under sökordet "Våld i nära relation"** vilket är dolt för åtkomst via 1177. Dokumentationen ska följa dokumentationsstrukturen enligt bilagan.

Åtgärder för våldsutövare

Om hälso- och sjukvårdspersonalen upptäcker att en person utövar våld, bör personalen, om möjlighet finns, informera patienten om att stöd och hjälp kan ges av socialtjänsten eller hjälpa patienten att få kontakt med socialtjänsten om samtycke finns. Ytterligare information som kan ges till våldsutövare finns på [Vårdgivarwebben](#).

Dokumentation vid åtgärder för våldsutövare

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska i patientjournalen dokumentera vilka åtgärder som har vidtagits i samband med att patient har uppgett våldsutövning mot närstående. **Dokumentation görs i journal under sökordet "Våld i nära relation"** vilket är dolt för åtkomst via 1177. Dokumentationen ska följa dokumentationsstrukturen enligt bilagan.

Utöver ovan åtgärder ska medarbetare inom respektive verksamheten

- **Samverka med socialtjänsten** som har ansvar för att ge stöd och hjälp till våldsutsatta barn och vuxna,
- **Följa rutiner för spårsäkring vid misstanke om sexuella övergrepp**
Akutmottagningarna i Halmstad och Varberg - [Provtagningsats efter sexualbrott](#)
Barn- och ungdomskliniken Hallands sjukhus - [Sexuella övergrepp och barnmisshandel](#)
Kvinnokliniken, Hallands sjukhus - [Sexuellt övergrepp - omhändertagande av utsatta kvinnor](#)
Ungdomsmottagningarna Halland - [Sexuellt övergrepp](#)
Vårdcentralerna Halland - [Läkarundersökning av misstänkt sexualbrottsling](#)

- **Hörsamma allmän vittnesplikt**, Se Region Hallands rutin om [Medarbetarstöd gällande rättsprocess](#),

Vårdgivaren ska

- **samverka internt och externt** med berörda verksamheter, myndigheter och organisationer för att olika åtgärder inte ska motverka varandra, Regionkontorets Hälso- och sjukvårdsavdelning stödjer den regionövergripande interna och externa samverkan med berörda verksamheter och organisationer
- **tillsammans med kommunen upprätta en [SIP - Samordnad individuell plan](#)** när en enskild har behov av insatser från både hälso- och sjukvården och socialtjänsten
- **lämna ut journal** till vårdtagare som begär det. Beakta att sökord kring våld inte ska vara med i journalutskriften.
[1177 Utlämnande av journalkopia från 1177 VPT Halland](#)
[Journalutlämnande Region Halland](#)
- **beakta följande rutiner** vid kontakt med vårdtagare som har erfarenheter av våld:
[Skyddade personuppgifter](#)
[Journal - Försegling och vårdnadshavares tillgång till barns journal via nätet](#)
[Journal - spärra/tillfälligt häva/ta bort spärr](#)
[Begränsning av vårdnadshavares åtkomst till minderårigs invånartjänst](#)
[Spärr i journal - Obstetrix - KK HS](#)
- **lämna ut uppgifter till polisen** enligt [Sekretess polisen vid utlämnade av uppgift](#)

Ledning och styrning

Denna rutin ska tas i beaktande inför beslut, planering, genomförande, uppföljning och verksamhetsutveckling kring hälso- och sjukvårdens verksamheter avseende arbetet med våld i nära relationer.

Närmaste chef ansvarar för att medarbetare har

- kunskap kring våld i nära relationer samt förståelse för varför hälso- och sjukvården behöver uppmärksamma vårdtagare med erfarenheter av sådant våld
- kunskap kring hedersrelaterat våld och förtryck samt förståelse för varför hälso- och sjukvården behöver ställa följdfrågor vid våldserfarenhet, i syfte att uppmärksamma våld som kan relateras till heder
- kännedom om denna rutin *Våld i nära relationer inklusive hedersrelaterat våld och förtryck* med tillhörande material på Vårdgivarwebben

Region Hallands chefer ska ha kännedom om hur de kan uppmärksamma och stödja medarbetare som har erfarenhet av våld i nära relationer [Våld i nära relation – stöd för dig som chef](#). För chefer verksamma inom Region Halland egna verksamheter finns mer information på Intranätet: [Våld i nära relationer - checklista för chef](#), [Samtalsstöd för chef - våld i nära relationer](#)

Utbildning/fortbildning

För att säkerställa att personalen har den nödvändiga kunskapen inom detta område kan alla medarbetare genomföra utbildningen om våld i nära relationer och om hedersrelaterat våld och förtryck som finns på Kompetensportalen.

Vårdgivarwebben

Samlad information och stöd för att utifrån denna rutin kunna arbeta med våld i nära relationer i Region Halland finns på [Vårdgivarwebben](#). Materialet innefattar bland annat stöd till arbetet med att ställa rutinmässiga frågor om våld i nära relationer, förslag på innehåll i lokal tillämpning och det kan användas inom alla hälso- och sjukvårdsverksamheter oavsett inriktning.

Avgränsning

Stödmanualerna på Vårdgivarwebben kan användas från cirka 13 års ålder när samtalet och innehållet anpassas till barnets ålder och mognad. Hälso- och sjukvårdsverksamhet som vänder sig till barn upp till 13 års ålder ska använda befintliga rutiner vid arbetet med barns utsatthet för våld.

Uppföljning

Genom att medarbetare, som enligt verksamhetens lokala tillämpning ska ställa rutinmässiga frågor om våld, följer dokumentationsstrukturen med det dolda sökordet "Våld i nära relation" kan verksamheten följa upp arbetet med våld i nära relationer. Det går att följa bakåt i tiden även om sökordet tidigare var "Våldsutsatthet".

Relaterade länkar och stödmaterial

[Vårdgivarwebben](#)

[Regional handbok – Våld i nära relationer](#)

[Våld i nära relationer \(nationelltklinisktkunskapsstod.se\)](#)

Uppdaterat från föregående version

23-04-04 Redaktionell ändring, under avsnitt *ledning och styrning* lagt till länkar till intranätet gällande att det för chefer verksamma inom Region Halland egna verksamheter finns mer information på Intranätet.

Föregående uppdateringar

2022-10-27 Redaktionella ändringar, korrigerings av länkar.

2022-10-21 Strukturella ändringar för att följa HSLF-FS 2022:39. Tydliggörande av krav på åtgärder som ska vidtas om en vuxen eller ett barn är våldsutsatt eller om ett barn bevitnat våld. Rubrik om åtgärder för våldsutövare är tillagd. Krav om att hjälpa den vuxna att få kontakt med socialtjänsten om personen samtycker till det är tillagt. Hänvisning till regional rutin Barn som anhöriga är tillagd pga. krav på medarbetare om att särskilt beakta barns behov av information, råd och stöd enligt 5 kap. 7 § HSL och 6 kap. 5 § PSL. Tydliggörande gällande innehåll av lokal tillämpning kring frågeställningar inom tandvårdsverksamheter. Tidigare tillhörande VAS-manual är inte giltig längre. Dokumentationsstruktur anges i bilagan i stället. Sökord Vå04 är borttaget. Sökord Vå09 är nytt och tillagt. Redaktionella ändringar.

Uppdaterat länk [VAS – Våld i nära relationer](#)

Bytt text på hänvisning till VAS-manualen

Bilaga – Dokumentationsstruktur i VAS

Dokumentation i VAS

- Sökordet "Våld i nära relation" är dolt för visning på Journalen via nätet på 1177.se.
- Beakta betydelsen av att vårdtagarens erfarenheter av våld i nära relationer inte yppas under andra sökord.
- Under sökordet ska vårdgivaren dokumentera alla uppgifter, som kan relateras till de ställda frågorna samt vilka åtgärder som vidtagits.
- Vid remisser till exempelvis röntgen och laboratorieundersökningar ska formuleringar övervägas eftersom remisser inte skyddas under sökordet.
- Under sökordet finns nedanstående dokumentationsstruktur i tabellform där relaterade frågeställningar dokumenteras.

Dokumentationsstruktur

- Underlättar dokumentation kring sökordet när frågor om våld i nära relationer ställs.
- Utgör ett stöd för vilka följdfrågor som ska ställas i samtalet.
- Ökar sannolikheten att journaldokumentationen utgör ett korrekt underlag för rättsintyg och för en eventuell rättsprocess.
- Möjliggörs kvalitativ uppföljning av åtgärder genom tabellstruktur.

Sökord "Våld i nära relation" med tabellval och definitioner.

Vå01	Fråga ställd
Vå02	Våldsutsatthet från närstående
Vå022	Bevitnat/upplevt våld uppväxt
Vå023	Utövat våld mot närstående
Vå024	Erfarenhet hedersrelat våld
Vå03	Barn i våldsutsatt familj
Vå05	Patientens upplevelse
Vå06	Riskbedömning utförd
Vå07	Dokumentation skador, tecken
Vå08	Patientens resurser
Vå09	Hjälp med kontakt socialtjänst

Vå01 Fråga ställd

Har frågat vårdtagaren om erfarenhet av våld i nära relation. Svar: Ja/Nej.

Om vårdtagaren uppger att hen inte har erfarenhet av våld dokumenteras detta ändå under detta dolda sökord. Erfarenhet av våld kan innebära bevitnat/upplevt våld under uppväxten, våldsutsatthet och/eller utövat våld.

Vå02 Våldsutsatthet från närstående

Vårdtagaren uppger utsatthet för någon form av våld, specificera i fritextrutan vad hen berättar. Våldet kan handla om;

- våldsutsatt tidigare i livet
- våldsutsatt i närtid
- våldsutsatt i parrelation
- våldsutsatt i annan nära relation
- barn mot vuxen
- vuxen mot barn
- boende-/institutionsrelaterat
- om våldet från närstående/familj/släkt är hedersrelaterat, beskriv mer under tabellvärde Vå024.

Vå022 Bevittnat/upplevt våld under uppväxt

Vårdtagaren uppger att hen sett eller hört våld under sin uppväxt, specificera i fritextrutan vad hen berättar.

Vå023 Utövat våld mot närstående

Vårdtagaren uppger någon form av våldsutövande, specificera i fritextrutan vad hen berättar.

- utövat våld tidigare i livet
- utövat våld i närtid

Vå024 Erfarenhet av hedersrelaterat våld

Beskriv i fritextrutan det vårdtagaren berättar om hedersrelaterat våld och förtryck, könsstympning, barn/tvångsgifte, våldsutsatthet eller utövat våld, om hen blivit pressad/tvingad att utsätta någon för våld.

Vå03 Barn i våldsutsatt familj

Finns det barn under 18 år i familjen? Ja/Nej. Om Ja, beskriv i fritext.

- Gäller alla barn i familjen - biologiska, adopterade, fosterbarn, partners barn, andra barn som bor i familjen, hela tiden eller växelvis boende.
- Anmälan ska ske till socialtjänsten, en anmälan per barn och det gäller alla former av våld; bevittnat upplevt våld (sett eller hört), barnets egen utsatthet för våld, hedersrelaterat våld
- I händelse av orosanmälan till socialtjänst ska dokumentation av anmälan ske på sökord *Anmälan enl lag* enligt rutin [Orosanmälan till socialtjänsten - barn](#).

Vå05 Patientens upplevelse av situationen

Beskrivning av hur patienten beskriver sin livssituation och sitt mående.

Vå06 Riskbedömning utförd

Gör en bedömning av säkerhet och akut risk för ytterligare våld eller uppenbar konsekvens vid hemgång. Se [Stödmanual om Åtgärder när du ställt frågor om våld i nära relationer](#) på Vårdgivarwebben.

Vå07 Dokumentation av skador, tecken, symtom

Dokumentation avseende tecken och symtom på fysisk eller psykisk ohälsa, fysiska skador samt det som vårdtagaren berättar om våldet.

Se Region Hallands rutin gällande [Rättsintyg- dokumentationsstöd för underlag](#).

Vå08 Patientens resurser

Beskrivning av patientens tillgång till eller brist på egna resurser, nätverk och socialt stöd.

Vå09 Hjälp med kontakt socialtjänst

Dokumentation avseende hjälp med kontakt med socialtjänst.

ICD-10 koder

Följande ICD-10 koder visas inte på Journalen vi nätet på 1177.se, i avsikt att skydda vårdtagaren.

- T74.0 Effekter av försummelse och vanvård
- T74.1 Fysisk misshandel
- T74.2 Sexuellt övergrepp
- T74.3 Psykisk misshandel
- T74.8 Andra misshandelssyndrom
- T74.9 Misshandelssyndrom, ospecificerat
- Z04.4 Undersökning och observation efter uppgiven våldtäkt, uppgivet sexuellt ofredande
- Samtliga koder som börjar på Y05, Y06, Y07 (yttre orsakskoder)

KVÅ-koder visas inte heller på Journalen via nätet på 1177.se.

Kodstrukturen i VAS

19 121212-1212 JO1 (4)Journalanteckning Klin: MedH Inr: HS

nYsök Tabort Sök tXtfnk Värden slgn huvuD hist-soK Hist-huv Utskrift Markera

19 121212-1212 Mellannamn Master, Tolvan

Obs Varning Smitta Isolering Blgrp Biobank

Prel diagnos

Diagnos/KVÅ
KVÅ-åtgärder
VÅRDBEGÄRAN
Remiss in
Egen vårdbegäran
Avslag vårdbegäran
Avslut vårdåtagande
Hänvisning
ANAMNES
Tidigare dokument
Uppgiftslämnare
Kontaktorsak
Tidigare sjukdomar
Nuvarande sjukdomar
Aktuellt
Överkänslighet
Ärftlighet
Smitta
Socialt
Kostvanor
Tobaksvanor
Alkoholvanor
Fys aktivitetsnivå
Missbruk
Läkemedelsbiverkning

Händ.dat : 210111 1127
Dok.dat : 210111
Reg.dat : 210111
Vårdgivare: MHC926
Avd/Mott : Med

Egen tabell

Sök: _____

Kod-värde	Beskrivning
VÅ01	Fråga ställd
VÅ02	Våldsutsatthet från närstående
VÅ022	Bevittnat/upplevt våld uppväxt
VÅ023	Utövat våld mot närstående
VÅ024	Erfarenhet hedersrelat våld
VÅ03	Barn i våldsutsatt familj
VÅ04	Anmälan till socialtjänst
VÅ05	Patientens upplevelse
VÅ06	Riskbedömning utförd
VÅ07	Dokumentation skador, tecken

Välj Avbryt

VAS Sökord : Våldut-Våld i nära relation

Arkiv Lägguppg Ändra Kopiera Tabort Placering

Värde Beskrivning

Lägg upp/ändra värden Sökord : Våldut-Våld i nära relation

Värde Beskrivning

Ett eller flera värden kan dokumenteras för samma dokumentationstillfälle.

Lägga in flera värden och fritext till tabellsökord, se nedan:

Värde "Fråga ställd" är valt i nedanstående bild. När värdet är angett ställer sig markören i fältet för fritext, se nedan. Här går att skriva in fritext till markerat värde.

VAS Sökord : Våldut-Våldsutsatthet

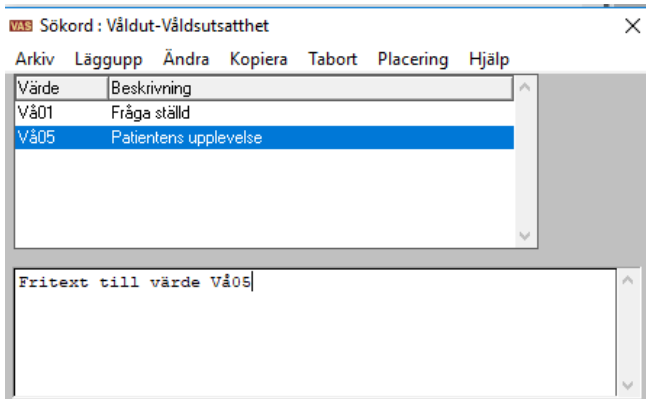
Arkiv Lägguppg Ändra Kopiera Tabort Placering Hjäl

Värde	Beskrivning
VÅ01	Fråga ställd

Fritext

För att lägga upp ytterligare värden:

Menyval Lägga upp, tryck Enter, vallista för värden öppnas. Välj värde, tryck Enter. Markören står nu i fältet för fritext kopplat till valt värde. Se nedan. För att lägga till ytterligare värde upprepa enligt ovan.

Värde	Beskrivning
Vå01	Fråga ställd
Vå05	Patientens upplevelse

Fritext till värde Vå05|